

FŐBB MENEKÜLTÜGYI TENDENCIÁK 2014-BEN ÉS 2015 ELSŐ FÉLÉVÉBEN

1. Menekültügy terén alkalmazott legfontosabb fogalmak

A háborúk, természeti katasztrófák és üldöztetések miatt minden évben több millió ember kényszerül elhagyni otthonát és menedéket keresni. Az elmúlt években a menekültek helyzete világszerte a figyelem középpontjába került, mivel a korábban kirobbant és 2014-ben tovább eszkalálódó válságok miatt jelentősen megnőtt a menedékkérők száma. Jelen, első fejezet célja, hogy a menekültügy terén jelentkező alapfogalmakat definiálja. A cikk elsősorban az Európai Unióra koncentrál, de természetesen kitekint a világ egyéb területeire is. A menekült fogalmának legalapvetőbb meghatározását az 1951. évi Genfi Menekültügyi Egyezmény nyújtja.¹ Minden menekült még menedékkérőként nyújtja be kérelmét, de nem minden menedékkérő kapja meg a menekültstátuszt. Abban az időszakban, amíg kérelme elbírálására vár, a kérelmezőt menedékkérőnek nevezzük.

Az Európai Unióban a kvalifikációs irányelv határozza meg a menekült és az oltalmazott jogi kategóriáját.² Ezen túlmenően az Európai Unióban az egyes tagállamok egyedi védelmi kategóriákat alkalmaznak olyan személyek esetében, akiket nem lehet visszaküldeni a származási országukba. A magyar jogszabályi alkalmazás szerint ilyen kategória a befogadott.³

A menekült kategóriája mellett a világ egyes konfliktusokkal érintett területein alkalmazható a belső menekült kategóriája. A belső menekültek nem hagyják el országukat, hogy külföldön keressenek menedéket. Bár sokuk a menekültekhez hasonló okból hagyja el otthonát (fegyveres konfliktus, általános erőszak, az emberi jogok megsértése), a belső menekültek védelméről jogi értelemben továbbra is saját kormányuk gondoskodik, abban az esetben is, ha maga a kormány áll a menekülésükhöz vezető események hátterében. Belső menekültek nagy számban találhatóak például Szudánban és Szíriában.

2. Menekültek a világban

2014-ben soha nem látott mértékben növekedett a menedékkérők száma: több mint 1,66 millió⁴ menedékkérelmet került regisztrálásra a világ 157 országában, amely több mint 580 600 fővel (54%-kal) volt több mint az előző évben. A világ iparilag fejlett országaiban mért növekedés mértéke ennél szerényebb volt, csupán 45 %-ot ért el. A benyújtott 1,66 millió kérelemből 1,47 millió első kérelem volt, a fennmaradó 189 ezer kérelem ismételt

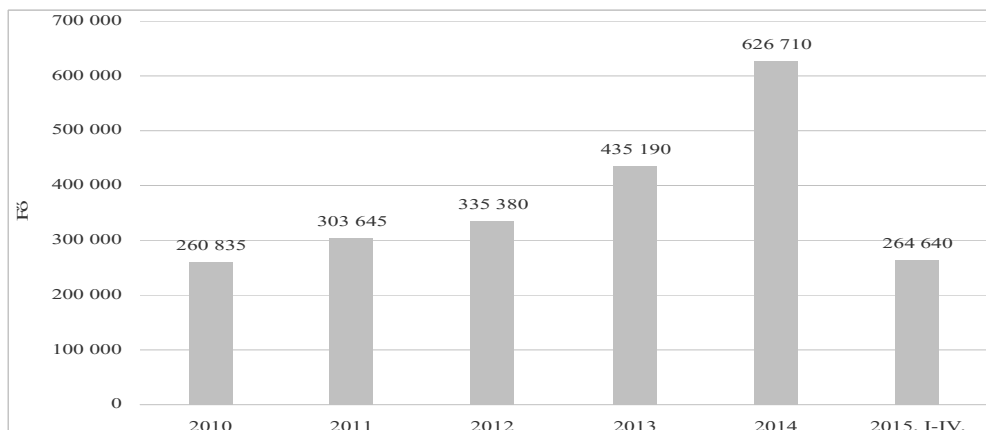
¹ A meghatározás megtalálható: 1989. évi 15. törvényerejű rendelet a menekültek helyzetére vonatkozó 1951. évi július hó 28. napján elfogadott egyezmény valamint a menekültek helyzetére vonatkozóan az 1967. évi január hó 31. napján létrejött jegyzőkönyv kihirdetéséről.

² Vö. 2011/95 EU irányelv, kvalifikációs irányelv.

³ Vö. a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX törvény

⁴ Forrás: UNHCR – Global Trends, Forced Displacement in 2014. (Hozzáférés ideje: 2015.07.14.)

menedékjogi kérelem volt. A menedékkérelmek számát az Európai Unióban az alábbi táblázat mutatja:⁵

2014-ben Európában 714 300 menedékjogi kérelmet nyújtottak be, 47%-kal többet, mint 2013-ban. Az Európai Unió 28 tagállamában benyújtott kérelmek 90%-a elsőként benyújtott menedékjogi kérelem volt. A 2014-ben a benyújtott menedékjogi kérelmek több mint a felét három uniós tagállamban rögzítették, Németországban, Svédországban és Olaszországban nyújtottak be az adott évben rögzített összes menedékjogi kérelem közel 56%-át. A menedékkérelmek száma az EU és EFTA legnagyobb számú kérelmet befogadó tagállamaiban 2014-ben a következők voltak:

Menedékkérelmek száma	
Németország	202 815
Svédország	81 325
Olaszország	64 625
Franciaország	64 310
Magyarország	42 775
Egyesült Királyság	31 945
Ausztria	28 065
Hollandia	24 535
Svájc	23 770
Belgium	22 850
Egyéb	39 695

2015 januártól áprilisig terjedő időszakában továbbra is nőtt a menedékjogi kérelmek száma, a kérelmek több mint fele szintén a három legnagyobb számú kérelmet rögzítő tagállamban nyújtották be, a tavalyi év teljes éves adatától való egyik legfontosabb eltérés, hogy ezen a listán Magyarország a második helyre került. E sorok írásakor összehasonlítás még nem végezhető el az első félévre, csupán 2015. első négy hónapjának az adatai érhetőek el a Eurostat statisztikai adatbázisában. Kiemelendő, hogy időarányosan a növekedés Magyarországon a legerőteljesebb, hiszen négy hónap alatt közel annyi

⁵ Forrás: Eurostat. Új és ismételt menedékjogi kérelmek száma, a Eurostat az értékeket kerekítve adja meg, hozzáférés ideje 2015. július 14. A letöltés idejekor a teljes Európai Unióra a 2015. január-április időszak adatai voltak elérhetőek.

menedékjogi kérelem került rögzítésre, mint tavaly egész évben, ugyanakkor az Európai Unió fő célországaiiban, bár volt növekedés, de ilyen arányban nem nőtt a menedékjogi kérelmek száma.

A Menedékkérelmek száma az EU és EFTA legnagyobb számú kérelmet befogadó tagállamaiban 2015. I-IV. hónapjaiban:

Menedékjogi kérelmek	
Németország	110 350
Magyarország	40 235
Franciaország	21 810
Olaszország	20 020
Svédország	16 985
Ausztria	14 250
Egyesült Királyság	9 455
Belgium	6 735
Svájc	5 865
Bulgária	4 355
Egyéb	14 580

A menedékkérők tömege nem csak Európában okoz kritikus helyzetet, hiszen több millióan menekülnek Ázsián (3,8 millió fő, a világ összes menekült lakosságának 27%-a) és Afrikán belül is (6,7 millió, a világ összes menekült lakosságának 47%-a) a 2014. évi statisztikai adatok alapján⁶. Ázsiában az utóbbi időszakban – a szíriai és afgán menekülteken kívül. Különösen nehéz a Mianmarból menekülők helyzete, akik Délkelet-Ázsia országaiban keresnek befogadást, számuk a Földközi-tengeren keresztül Európába utazó menekültekét gyakran meghaladó nagyságrendű.

Ázsiában immár évtizedek óta az afgán menekültek jelentik a menekültügy terén jelentkező legjelentősebb problémát, különösen nagy számban tartózkodnak Pakisztánban és Iránban, együttesen mintegy 2,5 millióan. Az Iránban tartózkodó afgán származású személyek száma 2014-ben 950 ezer főre volt tehető.⁷

Szintén jelentős tömegek mozognak Közép-Amerika országaiból, így például Mexikóból és Nicaraguából az egyre romló közbiztonság és a kiszámíthatatlan életkörülmények miatt – gyakorta illegális útvonalon – az Egyesült Államokba.

Az amerikai kontinensen 2014-ben körülbelül 769 000 menekültet tartottak nyilván, különösen nagy számban tartózkodtak menekültek Venezuelában, az Egyesült Államokban és Ecuadorban. Venezuelában a menekültekhez hasonló helyzetben lévő lakosság⁸ döntő többsége kolumbiai nemzetiségű volt. Észak-Amerikába 2014-ben 134 700 menedékkérő érkezett, 42%-kal többen az előző évhez képest. Az Egyesült Államokban megközelítőleg 121 200 menedékjogi kérelmet regisztráltak, ami az előző évinél 36 800 fővel, 44%-kal volt több, Kanadában pedig 13 500 menedékjogi kérelmet adtak be, ami mintegy egyharmadával haladta meg a 2013 évit.

Az ENSZ adatgyűjtésébe beletartozó államok közül a tíz legnagyobb számú menekült népességgel rendelkező államban élt az összes menedékkérő 57%-a. Ebből a tíz

⁶ Forrás: UNHCR – Global Trends, Forced Displacement in 2014, a hozzáférés ideje 2015. július 14. (állapotstatisztika jellegű adat)

⁷ Forrás: ua.

⁸ Kvázi menekültek, a hivatalos menekültkénti elismerés nem történt meg, de származási országukon kívül tartózkodnak és védelemre szorulnak.

országból nyolc a tavalyi évben a menedékkérők számának növekedését tapasztalhatta meg. Világviszonylatban a legtöbb menekült Törökországban (több mint 1,5 millió fő), Pakisztánban (1,5 millió fő), Libanonban (több mint 1 millió fő), és Iránban (közel 1 millió fő) tartózkodik.

3. A legjelentősebb célországok

A világon a legtöbb menedékkérelmet befogadó állam Németország, az Egyesült Államok, Törökország, Svédország és Olaszország. 2014-ben Németországban 202 800 menedékkérelmet került rögzítésre,⁹ így továbbra is a legnagyobb célország a fejlett országok között, megelőzve a második legnagyobb befogadót, az Egyesült Államokat. 2015. első négy hónapjában, Németországban már több mint 110 000 kérelmet nyújtottak be, amelynek döntő többsége első kérelem volt.

A fenti államokat követi ezen a listán Törökország, ahová 2014-ben 87 800¹⁰ menedékkérő érkezett. Törökország földrajzi elhelyezkedéséből, a konfliktus zónákhoz való közelsége okán évek óta az egyik legnagyobb befogadó államok közé tartozik. A magas menedékkérői szám azzal is összefügg, hogy a törökök vallási okokból is szolidaritást vállalnak a szíriai polgárháború miatt hazájukat elhagyni kényszerülő muszlimokkal.

A szintén előkelő helyen szereplő Svédországban 2014-ben 81 300 menedékjog-kérelmet fogadott be a menekültügyi eljárás lefolytatásáért felelős hivatal. Svédország ugyan – Törökországgal ellentétben – a nemzetközi konfliktuszónáktól távol helyezkedik el, ám a viszonylag megengedő menekültügyi rendszerük számos menedékkérőt kedvező befogadási feltételekkel kecsegtet. A 2015. januártól áprilisig terjedő időszak adatait látva csökkenést, vagy legalábbis a tavalyi év tendenciájának érvényesülését tapasztalhatjuk a benyújtott menedékjogi kérelmek számának alakulásában, mivel 16 985 kérelem került benyújtásra a fenti időszakban.

Olaszországban közel 65 ezer volt a menedékkérők száma, akiknek a többsége Afrikából, a Földközi tengeren keresztül érkezett viszontagságos körülmények között az ország partjaihoz. Jelenleg ez az egyik legkockázatosabb módja a menekültek Európába jutásának: az UNHCR adatai szerint a Földközi tengeren 2014-ben több mint 3 ezer ember,¹¹ közöttük sok gyermek és nő vesztette életét vagy túnt el. A földközi tengeri exodus történetének egyik legnagyobb tragédiája 2015 áprilisában történt, amikor egyszerre több százan vesztették életüket a tengeren. Olaszországban 20 020 menedékjogi kérelmet nyújtottak be 2015. első harmadévében, arányait tekintve a rendelkezésre álló statisztikai adatok szerint a tavalyi év tendenciájának érvényesülését láthatjuk az idei évben.

Az Afrikából Európába irányuló migrációs áramlásokat gyakran a „kevert migrációs mozgás”¹² kifejezéssel illetik, mivel e migráns csoportok összetétele vegyes: vannak közöttük olyan személyek, akik üldöztetés és embertelen bánásmód áldozatai, illetve olyanok is, akik jobb életlehetőségek reményében, gazdasági okokból hagyták el otthonukat.

⁹ Forrás: Eurostat, <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>, hozzáférés dátuma: 2015. június 04.

¹⁰ Az illegálisan, illetve fél-legálisan Törökországban tartózkodó menedékkérők száma milliós nagyságrendet is eléri.

¹¹ Forrás: Central Mediterranean Sea Initiative: <http://www.unhcr.org/542c07e39.pdf>, a hozzáférés ideje 2015. július 15.

¹² Mixed migration flow.

Az európai kontinens 2014-ben korábban soha nem tapasztalt mértékű, a Földközi-tengeren keresztül utazó menekült érkezését tapasztalhatta meg, a rendelkezésre álló adatok szerint 2014-ben 218 ezer menekült szelte át a tengert. Ez háromszorosa a 2011-es, addigi legnagyobb értéknek, amit az „Arab Tavasz” nevezett forradalmi jelenségek idején regisztráltak, 70 ezer fővel.

4. A legjelentősebb származási országok

A legnagyobb, menekülteket kibocsátó országok a konfliktusövezetekbe tartozó államok. Az egyik legtöbb menedékkérőt kibocsátó ország Szíria, ahol a fegyveres konfliktus immár öt éve tart és összetettségéből kifolyólag jelenleg nagyon kevés esélye van a békés rendezésnek. Így a továbbiakban is számítani kell az innen kiinduló nagyszámú menedékkérőre. Többségük a Szíriával szomszédos államokban talált menedéket, de jelentős számban jönnek az Európai Unió tagállamaiba is.

Az ENSZ adatai szerint Egyiptomban, Irakban, Jordániában, Libanonban és Törökországban több mint 4 millió szíriai menedékkérő tartózkodik. A Szírián belül ellátásra szoruló belső menekültek száma is megközelíti a 8 millió főt¹³ (stock adat – állapot adat). Az EU-28 tagállamaiban 2014-ben megjelent szír menedékkérők száma több mint 122 ezer fő volt (flow adat – éves, bejövő adat). 2014-ben az ENSZ adatgyűjtésében szereplő államok 171 ezer szíriai állampolgárságú menedékkérő kérelmét regisztrálták, ami több mint két és félszerese a 2013-ban rögzített 56 300 kérelemnek.

A legnagyobb számú menedékkérőt kibocsátó államok közé sorolhatóak még olyan konfliktusövezetekbe tartozó államok, mint Irak és Afganisztán, ahonnan 100 ezer, illetve 73 ezer kérelmező menekült el taval. Az iraki származású menedékkérők számának növekedésében bizonyára szerepet játszik az Iszlám Állam térhódítása. Különösen említésre méltó adat, hogy az afgán menedékkérők világszerte a harmadik legnagyobb számban Magyarországon nyújtottak be menedékkérelmet.

Európában az egyik legtöbb menedékkérőt kibocsátó állam 2014-ben és 2015 első negyedévében Koszovó volt. Bár Koszovó nem sorolható a konfliktusövezetek közé, de a nehéz gazdasági helyzet miatt évről-évre nagy számban hagyják el Koszovót azok, akik a fejlettebb államokban keresik boldogulásukat. A Koszovóból kiinduló migrációra pull-faktorként hat a nyugat-európai államokban élő koszovói diaszpóra, amelynek egy része jóval korábban, az egykori Jugoszlávia fennállásának idején hagyta el szülőföldjét.

Az Európai Unióban benyújtott menedékkérelmek száma származási ország szerint az alábbi táblázat szerint mutatható be:¹⁴

¹³Forrás: European Union Humanitarian Aid and Civil Protection Factsheet, 2015. 07. - http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/syria_en.pdf#view=fit (Letöltés ideje: 2015.07.01.)

¹⁴ A Eurostat adatai alapján

Származási ország	2010	2011	2012	2013	2014	2015. I-IV.
EU-28 összesen	260 835	309 820	336 015	432 055	626 710	264 640
Ebből:						
Koszovó	14 310	9 880	10 210	20 225	37 895	57 460
Szíria	5 010	8 145	24 115	49 980	122 115	40 400
Afganisztán	20 600	28 160	28 020	26 215	41 370	19 170
Szerbia	17 740	14 105	19 055	22 360	30 840	12 455
Irak	15 830	15 190	13 175	10 740	21 310	11 765
Pakisztán	9 220	16 265	19 785	20 850	22 125	7 960
Nigéria	6 805	13 075	7 520	11 670	19 970	6 040
Oroszország	18 595	18 325	24 290	41 470	19 815	5 545
Szomália	14 360	12 370	14 280	16 510	16 470	5 245
Eritrea	4 540	5 725	6 400	14 485	36 925	4 965

A világ jelentős kibocsátó államai közé tartoznak még Kína (22 300 menedékkérő), Nigéria (22 100 menedékkérő) és az Iráni Iszlám Köztársaság (20 200 menedékkérő). Az ukrain konfliktus kiterjedése is erős hatással volt 2014-ben az ukrán menedékkérők számának alakulására, míg 2013-ban ezer fő nyújtott be menedékjogi kérelmet, addig 2014-ben ez a szám elérte a 14 ezer főt. Az ukránok elsősorban Németországban (2 705 fő) és Lengyelországban (2 275 fő) nyújtottak be menedékkérelmet¹⁵ az Európai Unióban, de nem szabad megfeledkezni arról, hogy Oroszországban ukrán állampolgárok több százezer menedékkérelmet nyújtottak be.¹⁶

5. Magyarországi helyzet¹⁷

Az elmúlt év migrációs eseményeit elsősorban a különböző nemzetközi konfliktusok elhúzódása, a tranzit- és befogadó államok telítettsége által kiváltott másodlagos migráció¹⁸ és a gazdasági nehézségek által generált migráció jellemezte. Azonban továbbra is elmondható, hogy hazánk menekültügyi tekintetben nem a fő célországok közé tartozik, annak ellenére sem, hogy a 2014-ben benyújtott 42 777 menedékjogi kérelem száma az EU 28 tagállama tekintetében a népességnagysághoz viszonyítva a legnagyobb célországok szintjére emeli.

Magyarország esetében jellemző, hogy a menedékjogi kérelmezők döntő többsége a menekültügyi eljárás lefolytatását be sem várva rövid időn belül elhagyja az országot. Azok a menedékkérők, akik kérelmük rögzítését követően hagyják el az országot – az eljárás lefolytatása előtt – és valamelyik másik uniós tagállamban a hatóságok látókörébe kerülnek, az ún. Dublini eljárás keretében visszaszállításra kerülhetnek Magyarországra.

2014-ben a Magyarországra irányuló és azon áthaladó migrációs mozgásokra elsősorban a Koszovóból, Szíriából és Afganisztánból kiinduló illegális migránsok voltak hatással. 2014-ben Magyarországon igen jelentős számban nyújtottak be menedékjog iránti kérelmet koszovói (21 453 fő), afgán (8 796 fő) és szíriai állampolgárok (6 857 fő).

¹⁵ Forrás: Eurostat, a hozzáférés ideje: 2015. június 04.

¹⁶ Forrás: UNHCR – Global Trends, Forced Displacement in 2014, a hozzáférés ideje 2015. július 14

¹⁷ A Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal adatai alapján.

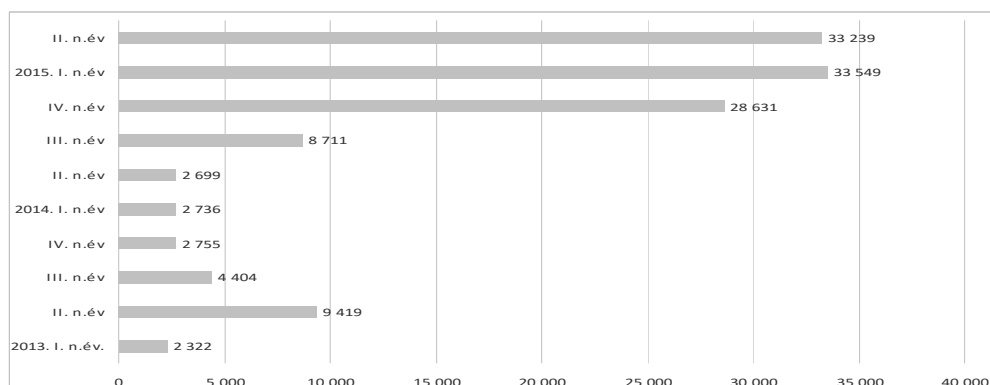
¹⁸ Ilyen jelenség pl. Törökországban az ott tartózkodó afgánok továbbvándorlása vagy bangladesiek továbbvándorlása Katarból az Európai Unió irányába.

2015. első félévében tovább növekedett a hazánkban benyújtott menedékjogi kérelmek száma, amely elérte a 66 788 főt, ebből a legtöbben koszovói állampolgárok voltak (23 920 fő), afgánok (17 906 fő) és szíriai állampolgárok (10 975 fő). A menedékkérők összetétele egy félév alatt is jelentősen változott, a koszovóiak elsősorban az év első negyedében nyújtottak be kérelmet, a második negyedében viszont jelentősen megnőtt az afgán és szíriai kérelmezők száma.

2014-ben Magyarország az ötödik legtöbb menedékjogi kérelmet regisztráló állam lett az Európai Unióban: Németországban 202 ezer, Svédországban 81 ezer, Olaszországban 65 ezer, Franciaországban 64 ezer, Magyarországon pedig közel 43 ezer menedékjogi kérelmet regisztráltak. 2012-ben még csak 2 157 menedékjogi kérelmet nyújtottak be hazánkban. 2015 első félévére Magyarországon tovább nőtt a menedékjogi kérelmek száma és így hazánk abszolút értékben a második legnagyobb számú menedékkérelmet regisztráló uniós tagállam lett.

A menedékjogi kérelmek számának növekedése 2013-ban vette kezdetét, abban az évben 18 900 kérelem került regisztrálásra, már ekkor is meghatározó volt a koszovóiak nagy száma, különösen az első félévben, de a válságövezetektől érkezők létszáma is jelentős volt. 2013 második félévétől a kérelmezők száma a származási országok helyzetében bekövetkező és a hazai jogszabályi változások együttes hatása miatt csökkent, ennek a lendülete még 2014 elején is kitartott és 2014 második félévében fordult át növekedésbe, amely növekedés 2015 első félévében is kitartott.

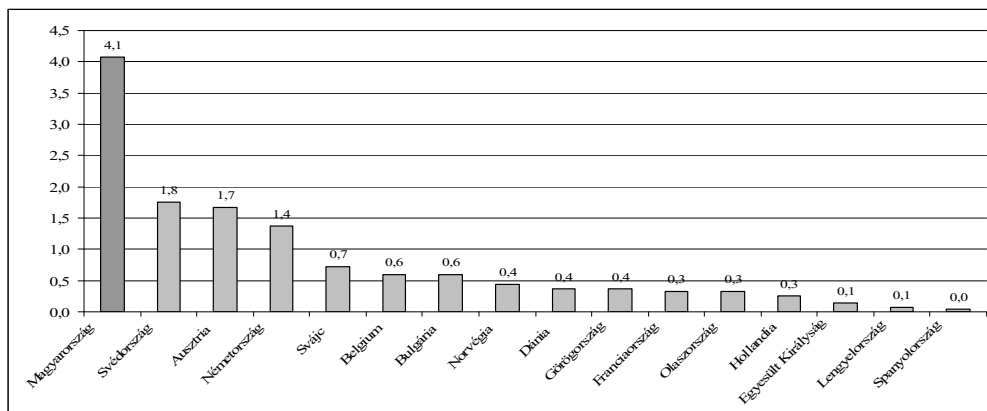
Magyarországon benyújtott menedékkérelmek száma 2013. I. negyedév – 2015. II. negyedév között a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal adatai szerint a következők szerint alakult:

A lakosság és a menedékjogi kérelmek számának arányát tekintve immár Magyarország előrébb sorolódott, az ezer főre jutó menedékjogi kérelmek számát tekintve hazánk 2015-ben az EU legnagyobb számú menedékjogi kérelmét regisztráló tagállamai közül már az első helyen áll, a 2014. évi második hely után. A rangsorban történt előrelépés nyilvánvalóan a potenciális menedékkérők beáramlásának folytatásával magyarázható.

Ezer lakosra jutó menedékkérelmek száma az EU és EFTA tagállamokban, 2015. I-IV. hónap¹⁹

¹⁹ A Eurostat adatai alapján

Meghatározó különbség hazánk és a rangsor elején elhelyezkedő többi állam között abban van, hogy a többi ország évtizedek óta a klasszikus befogadó államok közé tartozik, míg Magyarországra ilyen mértékben az 1990-es években, a jugoszláv polgárháború idején érkeztek menekültek, továbbá Magyarország nem tartozik a menedékkérők célországai közé sem, hanem sokkal inkább tranzit jelleget tölt be.

5.1. Kitekintés; Koszovóból Magyarországra érkezett menedékkérők

A koszovói menekültek 2014 második felében, illetve 2015 év elején hagyták el Koszovót nagy számban, emiatt is érdemes egy kicsit részletesebben megismerni a koszovói kérelmezők hátterét. A koszovói származású kérelmezők körülbelül 2010 óta meghatározó tényezői a hazai illegális migrációs mozgásoknak, illetve ez volt az első év, amióta arányait tekintve jelentős számban nyújtanak be menedékkérelmet – úgy tűnik, hogy elvándorlási szándékuk az évek során különböző erősségű. Koszovó lakossága becslések szerint 2013-ban 1 820 631 fő volt, a lakosság 92%-a albán, a fennmaradó 8%-ot a szerb, a bosnyák, goráni, a roma, a török askáli és az egyiptomi kisebbség tette ki²⁰. A migrációs potenciált és egyben a gazdasági helyzetet meghatározó egyik legfontosabb tényező a lakosság korösszetétele, ami fiatalabb az uniósnál. Az összlakosság 26,7%-a a 0–14 év közötti korcsoportba tartozott, továbbá – az európai átlagot meghaladó – 15–24 év közötti korosztály aránya a teljes népességben belül, 18,5%.

Koszovót a koszovói háborút követő években 4–4,7%-os éves gazdasági növekedés jellemezte²¹, ám ennek ellenére Európa egyik legszegényebb állama maradt. A hivatalos adatok szerint a lakosság 30%-a²² a létminimum alatt él, további 10%-ára pedig a mélyszegénység a jellemző²³. Az elmúlt évtizedben a munkanélküliségi ráta 40% fölé volt, a 2013-ból rendelkezésre álló munkanélküliségi mutató 30,9% volt, a munkanélküliség különösen a fiatal népességet sújtja. A foglalkoztatottság pedig rendkívül alacsony, a 15-64

²⁰ Kosovo Agency of Statistics: <https://ask.rks-gov.net/eng/pop> (Letöltés ideje: 2015.04.01.)

²¹ 2006 és 2013 között ez közel 3 % volt.

²² Loxha, Arbëresha; Elshani, Delfinë: Who are the Kosovars most willing to migrate to EU countries? – An empirical perspective, Group for legal and political studies, 2013. 5. o.

²³ Uo. és Kosovo Agency of Statistics

éves népességen belül alig 30 % volt 2013-ban. Ez a magas migrációs potenciállal rendelkező tömeg indult el Koszovóból 2014 második félévében Magyarországon belépve a schengeni térségbe, Nyugat-Európa irányába.

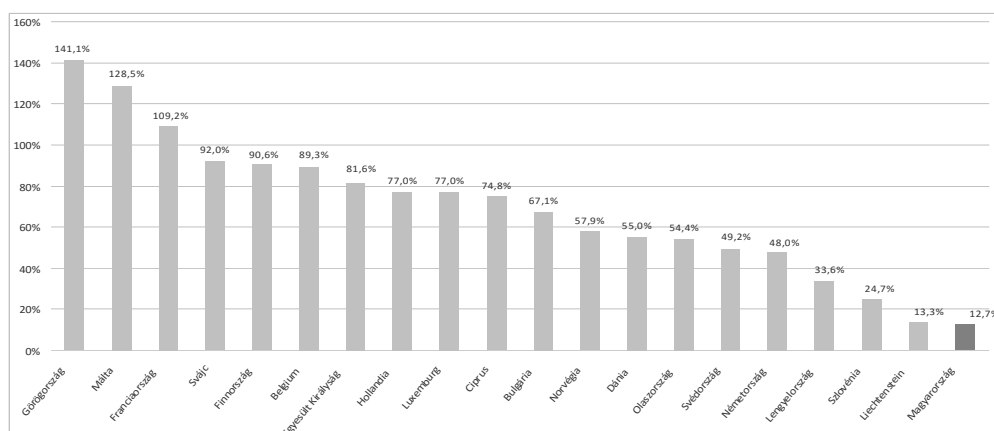
A koszovóiak döntő többsége az illegális határátlépés után azonnal menedéjog iránti kérelmet nyújtott be, hogy ezzel legalizálja magyarországi tartózkodását, majd az eljárás lefolytatását meg sem várva elhagyták az országot a kiválasztott célország felé. A 2014-ben menedékkérelmet benyújtó koszovóiak száma azért is érhetett el ilyen magas számot, mert nem egyedül, hanem családjuk kíséretében érkeztek hazánkba, a koszovói menedékkérők több, mint 30%-a gyermek volt.

A koszovóiak vándorlásának két legfőbb oka a családegyesítés – vagyis az Európában kiterjedt koszovói diaszpóra –, valamint az országot jellemző rendkívül rossz munkaerő-piaci helyzet. Ahhoz, hogy Magyarországot választották tranzitországnak hozzájárult, hogy az egyik legolcsóbb és leggyorsabb balkáni migrációs útvonal Szerbián keresztül, a magyar szerb-határ érintésével vezet a schengeni területre.

5.2. Magyarországi helyzet 2.

Földrajzi értelemben Magyarország a nyugat-balkáni és a kelet-balkáni migrációs útvonalak metszéspontjában helyezkedik el, e migrációs útvonalak közül az utóbbi időben a nyugat-balkáni migrációs útvonalon érzékeltek erőteljesebb mozgást. 2014-ben a menedéjog iránti kérelmek magas száma ellenére a védelemben részesítettek száma alacsony szinten mozgott. A kisebb növekedés a kérelmezői kör összetételének változásával függ össze, hiszen egyre növekvő számban érkeznek hazánkba konfliktusövezetkből kérelmezők. A benyújtott közel 43 ezer kérelemből mintegy 5 ezer fő esetében volt lehetőség csak az eljárás lefolytatására.

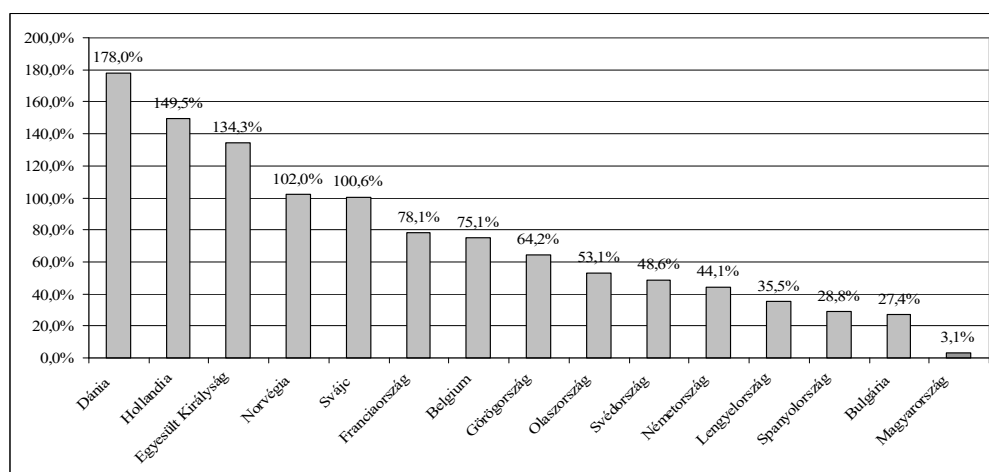
A menedékkérelmek és a meghozott döntések aránya az EU és EFTA tagállamokban, 2014-ben²⁴

²⁴ A Eurostat adatai alapján

2015 első negyedében²⁵ is folytatódott a 2014-re jellemző tendencia, Magyarországon a benyújtott kérelmeknek csak kis százalékában van lehetőség az eljárás lefolytatására, mivel a kérelmező az eljárás lefolytatását be sem várva ismeretlen helyre távozik. Érdekes ugyanakkor azt is megnézni, hogy a növekvő kérelem szám ellenére 2015. első negyedében mégis növekedés volt tapasztalható a lefolytatott eljárások tekintetében, ez arra utalhat, hogy változás történt a kérelmezők eljáráshoz való hozzáállásában és esetleg többen megvárják az eljárás végét. A többi uniós tagállamban az igen magas meghozott döntési mutató azzal magyarázható, hogy az ügyek többségében még 2014-ben indult eljárás és csak idén hozták meg a döntést, illetve ezekben az országokban a hazainál alacsonyabb a kérelmezői szám

A menedékkérelmek és a meghozott döntések aránya az EU és EFTA tagállamokban, 2015. I-IV. hónap²⁶

2014-ben a menekültügyi hatóság menekültként 240 főt ismert el, míg kiegészítő védelemben 236 főt részesített, ami – hogyha azokat a menedékjogi kérelmeket vesszük számításba, ahol lefolytatásra is került a menedékjogi eljárás – az összes ügyben szereplő személy 9,4%-át jelentette csak.

Az Európai Unió néhány tagállamával történő összehasonlításban látható, hogy Magyarországon volt a legalacsonyabb azon menekültügyi eljárások aránya, ahol döntés született 2014-ben. Ez két tényezővel van összefüggésben: egyrészt a kérelmek nagy számával és összetettségével, másrészt pedig azzal, hogy a kérelmezők elhagyták hazánkat más EU tagállamba és így nem volt lehetőség az eljárás lefolytatására.

A Magyarországra érkezett menedékkérők főbb származási ország szerint²⁹

²⁵ Az Európai Unió szintjén összehasonlítható adatok az első negyedévre állnak rendelkezésre a Eurostat adatszolgáltatási kötelezettség határideje miatt.

²⁶ A Eurostat adatai alapján

²⁹ Forrás: Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal

Származási ország	2010	2011	2012	2013	2014	2015. I. félév
Koszovó	379	211	226	6 212	21 453	23 920
Afganisztán	702	649	880	2 328	8 796	17 906
Szíria	23	91	145	977	6 857	10 975
Irak	48	54	28	63	497	3 270
Pakisztán	41	121	327	3 081	401	3 239
Összesen	2 104	1 693	2 157	18 895	42 777	66 788

2015 év elején tovább folytatódott Magyarországon a menedékkérők számának erőteljes növekedése. A menedékkérelmek számának növekedése érvényesült az EU-28 tagállamaiban is, 2015 első négy hónapjában jelentősen több menedékjogi kérelem került benyújtásra, mint az előző év első félévében. 2014. első félévében 242 ezer kérelmet nyújtottak be, 2015 I-IV. hónapjában már 264 ezer kérelmet rögzítettek az Európai Unióban. A koszovói kérelmezőkön túl továbbra is jelentős számban fordultak a különböző konfliktus övezetekbe tartozó országok állampolgárai menedékjogért a magyar hatóságokhoz, így 2015 első félévében 17 906 fő afgán és 10 975 fő szíriai állampolgár terjesztett elő menedékjogi kérelmet. Az első félévre egyre inkább a rossz biztonsági helyzetű országokból származó menedékkérők számának növekedése volt jellemző. A nemzetközi védelemben részesített személyek száma továbbra is alacsony, ami annak tudható be, hogy a kérelmezők döntő többsége a menekültügyi eljárás lefolytatása előtt elhagyja a befogadó államot és így az ország területét is. 2015 első félévében a menekültügyi hatóság 73 főt ismert el menekültként és 164 főt oltalmazottként, a nemzetközi védelemben részesítettek között elsősorban a konfliktusövezetekből érkezett személyek találhatók meg. Magyarországon státuszt kaptak 2010 – 2015. I. félév³⁰

Státusz típusa	2010	2011	2012	2013	2014	2015. I. félév
Menekült	83	52	87	198	240	73
Oltalmazott	132	139	328	217	236	164
Befogadott	58	14	47	4	7	3
Összesen	273	205	462	419	483	240

A 2015 első félévében tapasztalt hazai migrációs trendek, összetett nemzetközi folyamatok eredményei, hiszen az év első negyedében még a koszovói állampolgárságú kérelmezők határozták meg a menedékkérők állampolgárság szerinti összetételét, az ő vándorlásuk mögött elsősorban az országukban tapasztalt kedvezőtlen gazdasági folyamatokkal szembeni tiltakozás állt. Az év második negyedétől tapasztalt migrációs hullám okai ennél összetettebbek, a vándorlások mögött egyrészt a kibocsátó államok katonai krízisei (ISIS előretörése), másrészt a tranzitállamok telítettsége, valamint a tranzitállamokban tervezett egyéb jogi, fizikai intézkedések állnak. Kérdéses, hogy a jövőben az irreguláris migrációs folyamatok hogyan fognak alakulni, ez erősen összefügg a közel-keleti helyzet alakulásával,³¹ de hatással lehet rá a földközi-tengeri útvonalak esetleges beszűkülése is.

³⁰ Forrás: Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal

³¹ Kérdéses, hogy az USA egy évvel az elnökválasztás előtt, hogyan reagál az ISIS Közel-Keleti térhódítására.